

14.10.2024

Alueellinen vastuumuseo

Hollolan kunta
kirjaamo@hollola.fi

Viite: Lausuntopyyntö 27.9.2024 kaava nro 098-10-281

Asia: Hälvälän koulun alueen asemakaava, valmisteluvaiheen aineisto, Hollola

Hollolassa laaditaan asemakaava Hälvälän koulun alueelle ja sen lähiympäristöön. Kaavan tavoitteena on tutkia entisen Hälvälän koulun käyttötarkoituksen muutosta ja kiinteistön piha-alueen lisärakentamista suojeluarvot huomioiden, sekä osoittaa uusia asuinrakennuspaikkoja lähiympäristöön ja järjestää niiden kulkuyhteydet.

Kaavaluonnoksen lähtökohtana ja kunnan tavoitteena on ollut mahdollistaa koulurakennuksen myynti osoittamalla sille uusi väljästi määritelty käyttötarkoitus lähinnä ympäristöhäiriöttömään yritystoimintaan sekä sellaista lisärakennusoikeutta, joka tukisi uuden käyttötarkoituksen löytymistä. Lisäksi tavoitteena on ollut osoittaa uusia pientalo- ja rivitalotontteja koulun läheisyyteen kunnan omistamille maille. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 5,3 ha.

Lahten museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo esittää hankkeen valmisteluvaiheen aineistosta (kaavakartta ja kaavaselostus 14.9.2024) pyydettyä lausuntoaan seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Museo edellytti *osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta* 20.11.2023 antamassaan lausunnossa suunnitelma-alueen muinaisjäännöstietojen saattamista ajan tasalle, alueen muinaisjäännösinventointia. Inventointi suoritettiin Maanala oy:n toimesta kesällä 2023 ja sitä täydennettiin inventoinnissa löydetyn mahdollisen muinaisjäännöksen (muinaisjäännösrekisterin tunnus *Hälvälän koulu* 1000050816) osalta koekaivauksella kesällä 2024. Museo on arvioinut molemmat raportit. Sekä inventointi että suoritettu koekaivaus täyttävät niiltä edellytetyt laatuvaatimukset. Kaavahankkeen yhteydessä suoritettu suunnitelma-alueen muinaisjäännösselvitys on siten riittävä ja tiedot muinaisjäännöksistä ovat ajan tasalla. Suunnitelma-alueella ei sijaitse muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojelua edellyttäviä kohteita. Asiakohdan kaavahankkeelle ei ole esteitä arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Osallistumis- ja arviointivaiheeseen antamassaan lausunnossa (20.11.2023) Lahten museot on todennut seuraavaa: Suunnittelualue sijaitsee maakunnallisesti arvokkaalla *Vesalan, Nokkolan, Untilan*

14.10.2024

Alueellinen vastuumuseo

ja Utulan kulttuurimaisema-alueella. Maisemalle on tyypillistä laaja ja avoin, voimakkaasti kumpuileva viljelymaisema. Tilakeskukset sijoittuvat pääosin nousevien kumpareiden laelle. (MARY Päijät-Hämeen rakennettu kulttuuriympäristö, 2006). Hälvälän koulurakennus sijaitsee kaava-alueen keskellä noin 3,5 kilometrin etäisyydellä Hollolan kuntakeskuksesta. Suunnittelualueen eteläpuolella on valtakunnallisesti merkittävän Vesalan, Nokkolan, Untilan ja Utulan kylien viljelymaiseman rajaus.

Maakunnallisesti arvokkaiksi kulttuuriympäristöiksi ja maisemiksi määritellyjä alueita koskee suunnittelumääräys: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kehittämisessä ja hyödyntämisessä on vaalittava alueen keskeisiä erityispiirteitä ja omaleimaisuutta sekä huomioitava kokonaisuuden kannalta merkittävien maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen säilyminen. (Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014).

Hälvälän koulu on rakennettu vuonna 1942 ja laajennettu vuonna 1950 Unto Ojosen suunnitelmien mukaan. Koulurakennuksesta on tehty rakennushistoriaselvitys (Hälvälän koulun rakennushistoriaselvitys, Ramboll. 2023). Rakennus on myös mainittu Hollolan rakennusinventoinnissa (2006). Rakennuksen julkisivut ovat säilyneet suhteellisen muuttumattomina. Kookas koulurakennus on maisemallinen kiintopiste ja se näkyy myös Valtatie 12:lle (Hämeenlinna-Lahti tie).

Museo on lausunnossaan suositellut Hälvälän koulurakennukselle suojelumerkintää, jolla turvataan rakennuksen kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteelliset arvot. Lisäksi museo on todennut, että kaavassa suunniteltu pientalorakentaminen maisemallisesti merkittävälle viljelyalueelle tulee sopeuttaa ympäristöönsä. Kaavaselostuksessa tulee myös kuvailla alueen nykyinen rakennuskanta ja hankkeen vaikutukset siihen sekä maisemaan.

Valmisteluvaiheen aineistossa Hälvälän koulurakennukselle on annettu suojelumerkintä sr-1. Kaavamääräys on museon esittämän mukainen. Kortteli, jossa koulu sijaitsee, on kaavassa osoitettu palvelurakennusten korttelialueeksi merkinnällä P-1. Merkinnälle annettua kaavamääräystä tulisi muokata jättämällä sanan *puistomaisuus* pois, koska se ei kuulu maaseutumaisemassa sijaitsevan koulun ja sen alueen ominaispiirteisiin. Kaavaluonnoksessa on kortteliin esitetty 2000 k-m² lisärakennusoikeutta kaksikerroksisena rakentamisena. Koulurakennuksen arvon ja sijoittumisen maisemassa huomioon ottaen museo esittää, että tontille sijoittuva uudisrakentamisen massa painotettaisiin maaston muotojen vuoksi koulurakennuksen länsipuolelle. Mikäli uudisrakentamista sijoitetaan itäpuolelle, tulee se toteuttaa yksikerroksisena, jotta koulurakennuksen asema maakunnallisesti arvokkaassa maisemassa säilyy.

14.10.2024

Alueellinen vastuumuseo

Kaavaselostuksessa on lyhyesti esitetty rakentamisen vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön, mutta maiseman osalta vaikutusten arviointi puuttuu. Myös olemassa olevan rakennuskannan kuvailu puuttuu. Näiden osalta tulee kaavaselostusta täydentää. Museo esittää, että vaikutusten arvioinnin tueksi tehdään havainnekuvia. Museo ehdottaa lisäksi, että uudisrakentamisen sopeuttamiseksi maisemallisesti merkittävälle alueelle laaditaan rakennustapaohjeet.

Lahten museoilla ei ole suunnitelmiin muuta huomautettavaa.

Lahten museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö Liisa Koskelainen

arkeologi Esko Tikkala

rakennustutkija Satu Taivaskallio

Tiedoksi: Museovirasto, Hämeen ELY-keskus